

Cevdet
KARAL
ile
Söyleşi

Konuşan:
Osman ÖZBAHÇE

18 Aralık 1967’de Trabzon’un Of ilçesinde doğdu. Of İmam Hatip Lisesini bitirdi. Yükseköğrenimine 1986’da, İ.Ü. Çapa Tıp Fakültesinde başladı. Buradan ayrılarak reklamcılık eğitimi aldı. Reklam yazarı ve yaratıcı yönetmen olarak çalışıyor.

Karal’ın ilk yazı ve şiir çalışmaları 1983’te yayımlandı. 1998-2004 yılları arasında çıkan *Kaşgar* edebiyat kültür dergisinin kurucusu ve editörlerindedir. Şiir kitapları: *Horozlu Ayna ve Ölüm* (1998, Kaknüs), *Hilkatin İlk Günleri* (2006, Kaknüs), *Cesedi Nereye Gömelim* (2015, Everest).

Bu yıl ikincisi düzenlenen Necip Fazıl Şiir Ödülü Cevdet Karal’a verildi.

Şiirlerim, hayatın gündelik, “somut” alanları yerine deneyimin özel düzleminde geliyor. Buradan hepimiz için ortak, benzeş noktalara varmaya çalışıyorum.

• *Cevdet, tespit edebildiğim kadarıyla, ilk şiiriniz Şubat 1985'te Türk Edebiyatı'nda çıkmış. Aynı yıl Sanat Olayı'nın Eylül sayısında da bir şiiriniz var. Fakat şiire Kelime dergisiyle başladığınız söylenebilir. 1986'da üç şiiriniz çıkıyor Kelime'de. 1987 ve 1988'de Kelime'de, İkinci Yazıları'nda, Aylık Dergi'de görünüyor şiirlerinizi.*

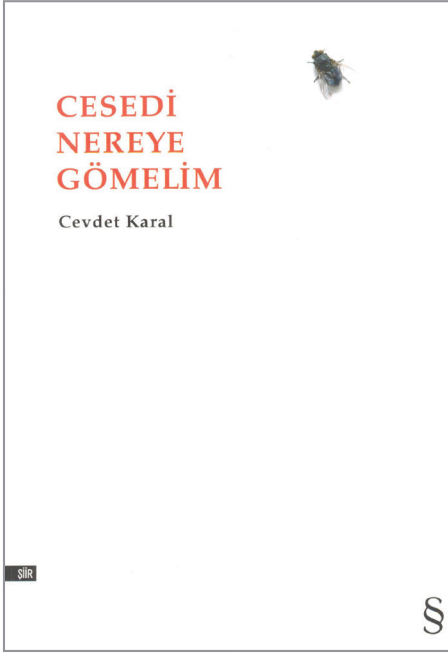
Sanat Olayı'nda bir şiirim çıkmış olduğunu 30 yıl sonra, sizden öğreniyorum. O zamanlar ulaşabildiğimiz tüm dergileri izliyor, bazılarını kendimiz getiriyorduk. Önce İslamcı ve sağ dergiler; sonra hepsi. Gösteri, Varlık, Sanat Olayı... Sanat Olayı'nda Attila İlhan vardı. Hem şiirleri hem de ayrık düşünceleri ile onu başka bir yere koyuyorduk. Oraya şiir göndermişim demek ki. Telefon görüşmemizde söylediğinize göre, hakkımda bugün de söyleneni, temiz bir Türkçe ile dikkat çektiğimi söylemiş. Yerimde saymış olabilir miyim? Daha sonra, üniversiteye başladığımda yeni kitabı sebebiyle Attila İlhan için bir eleştiri yazacaktım. Yazımın dediği şeydi: Attila İlhan şiiri buraya kadar mı. Bir konferansın bitiş faslında bunu kendisine de söyledim. Şiirimi, yaşıma göre bir övgüyle yayımladığını bilseydim, o yazıyı yine de yazar mıydım?

Türk Edebiyatı'nda bir çalışmanın yayınlanması, Aylık Dergi ile irtibat kurmamız kendi girişimlerimizin sonucu değildi. Bunlar ya uğraşımızı

bilen ve bunu önemseyen bir öğretmeninimizin ya da bizden birkaç yaş büyük olup üniversiteye başlayan arkadaşlarımızın teklif ve aracılığıyla oldu. Şiir ve yazı yayımlamaya, biz ortaokuldayken lisemizin felsefe grubu öğretmeni olan Mehmet Emin Köktaş'ın yönlendirmesiyle, iki üç yıl önce zaten başlamıştık. Dergi sayfalarında yapılan şiir değerlendirmelerinin kendimizce bir benzerini alt sınıflarda olanlar için yapıyorduk. Sonradan kaymakam olacak bir arkadaş, bir gün elinde bir şiirle geldi. Sen mi yazdın dedim, evet dedi. Nasıl olur diyemedim, güzel şiir dedim. Orhan Veli'yi andırıyordu ama onun değildi. O şiir bir dergide çıktı. Ertesi sayıda Sabahattin Kudret Aksal'dan özür dilediler. Meğer şiiri bir parça değiştirirse kimse anlamaz diye düşünmüş. Testi de bizim üzerimizde yapmış.

Yaşar Kaplan'la yazıştık. Şiir üzerinde somut önerileri olabiliyordu. O yaşlar için dizeci bakış geliştiricidir. Ankara'ya gidip kendisini ziyaret etmemiş olmam sebebiyle darıldığını bir mektubundan hatırlıyorum. Orası yalın bir edebiyat ortamı değildi. *Mavera* dergisini de bazı özel sayılarında yadığımı. Sabırla beklediğim sayılar gibi ilgimi çekmemişlerdir.

Ben şiire herhangi bir dergiyle başlamadım. Hep şiirin içindeydim, okurunda önünde gibiydim. Bütün ailenin benimle ilgili hatırlayabildiğim bir endi-

şesi “Ne olacaksın?” sorusuna verdiğim “Şair olacağım.” cevabıdır. Telkinlerine karşı başvurduğum yol, onlara itiraz edemeyecekleri bir şiiri okumaktı. Orta üçüncü sınıfta, taşranın “büyük adam olacak” baskısına kendince direnen bir çocuktum. O sıra elimde, az tahsil görmüş büyüklerin “muska gibi kitap” dedikleri Edebiyat Dergisi Yayınları vardı. Şiiri Arif Ay’ın kitabı *Hira*’dan seçtim. Bir menkıbeye dayalı, içinde “Taşları tencerede kaynatan anne” dizesi geçen şiirdi.

Dergilere dönersek, *Kelime*’nin yanı sıra *Varide* de var. Bu irtibatların nasıl geliştiğini anımsamıyorum. Murat Kapkiner’in kişiliğinde ilginç bir yan sezmiş olabilirim. Şiir gönderdiğimde yaşımı hiç tahmin edememişler. *İkinci Yazıları*, taşra edebiyatının altın rengindeki sayfalarındandır. Orada daha iyi isimler, verimler olmasını istemişimdir.

• 1990 yılını şiiriniz için bir mîlat kabul edebiliriz, sadece *Yönelişler*’de yayımlıyorsunuz şiirlerinizi. 1990’ın şöyle bir özelliği daha var. O yıl çıkan şiirlerinizden ikisini ilk kitabınıza alıyorsunuz. Bu ikisi “*Karanfil ve Zehir*” ile “*Bir Heykelin Üzüntüleri*” adlarını taşıyor. Bir yazıda 1989’da yayımlanan bir şiirinizin kitapta yer aldığı bilgisini de gördüm. 1985’ten 1990’a kadar geçen beş yıllık süreç şiir hayatınızda ilk aşama veya acemilik günleri kabul edilebilir. Başlangıç yılları için neler söylersiniz?

Yönelişler’in yeniden yayımlanacak olması heyecan vericiydi. Daha ismiyle diğer dergilerden ayrılıyor, hem kişiliğe saygı ve yaratıcılık hürriyetini hem de ortak niyet ve beraberliği hissediyordu. Ebubekir Eroğlu’nu tanıdıkça, onun hem yalnız hem de arkadaşlarıyla yan yana duruşunu gördükçe ilk algım yerli yerine oturacaktı.

1984 olmalı, *Yönelişler*’e yazmış, dergiye tanımak istediğimi söylemiştim. Gelen sayı, Hüseyin Atlansoy’un “İntihar İlacı” ile “Osman Konuk’un “Yarışma” isimli şiirlerinin yer aldığı sayıydı. Başka bir yerde, benim henüz tanımadığım bir şiir olduğunu ve onun bu yeni isimlerle gün yüzüne çıktığını görür gibi oldum. *Yönelişler* dış yüzünde sakın, içinde devingen bir mecraydı. Temelde, sağlıklı bir şiir düşüncesi vardı *Yönelişler*’de. Ama ilk dönemi kadar etkin olmadı, koşullar elvermedi devamına. Aynı yıl *Argos*’ta da şiir yayımladım. Baştan bu yana tek dergiyle sınırlamadım kendimi.

Edebiyat tarihçisi bir başlangıç noktası arar. Bazen de şair, o başlangıç nok-

tasını kendisi seçer ve benim ilk şiirim şudur der. 1990 yılını başlangıç noktası görmüyorum fakat o yılın bir önemi var. Hayatım bir belirsizlik ve kapalılıktan kısmi bir ferahlığa geçti. Bu evreler beni verimli, yaratıcı kılar. Yazdığımı bana verilmiş bir armağan sayar, kimini yayımlar kimini de saklarım. Açıldım o zamanlar. Başlamadım. Yoksa bugün yazdığım da bana hoşnutluk veren bazı parçaların örneklerini, çekirdeklerini daha erken yıllarda görebiliyorum.

• **İlk kitabınızı 90'lı yıllarda çıkarmanıza rağmen, 1992, 93, 94, 95, 96, 97 yıllarında çok az şiir yayımlıyorsunuz. Neden?**

Görmediğiniz, taramayı düşünmediğiniz dergiler olmuştur. Az şiir yayımlamışım ama çok az değil. Bunda mesleğimdeki yetişme koşullarının biraz etkisi oldu. O yıllardan bazı şiirler kitabıma girmemiştir. Aynı ay üç dergide şiirim çıktığını, buna gıpta edildiğini hatırlıyorum.

Kitabımı vakitlice çıkarmamakla iyi etmedim. Sevimli bulunacak bazı acemilikleri kendime yakıştıramayacağım ve katı bir disipline gireceğim bir durakta çıkardım kitabımı. Dışarıdan fark edilmeyecektir elbette, 95 yılı haric, 93-97 arasında teknik yönüyle şiire büyük emek verdim. Öyle olurdu ki, bir şiiri on beş yirmi ayrı şekilde yazar, yayımlanır diyorsam yayımlardım. Bir başkasının şiirini ele alıp, kendi şiirim gibi çalıştığım da vakidir. Bu kadarı iyi değil. Diyeceğim ki, şairin eli hep kaleminde olmalı. Bu, ne her yazdığını yayımlayacaksın ne de yayımlayacağını sığağı sığağına yayımlayacaksın anlamına gelir.

• **İlk kitabınızın yayım yılıyla Kaşgar'ın çıkış yılı aynı: 1998. Bende 1990'lı yıllarda az şiir yayımlamanızın, 2000'li yıllarda, Kaşgar'dan sonra, pek çok dergide görünmenizdeki etkili olabileceği, çok şiir yayımladığınız şeklinde bir kanaat var.**

Son iki üç yıl içinde bazı aylar birkaç dergide birden şiir yayımladım. Başkalarının ortalamasından daha çok şiir yayımlamanın riskli yanları var. Şiiri devalüe edici bir kulp aranıyor bunda. Çok şiir yayımlıyor değil, alttan alta, artık iyi yazmıyor denmiş oluyor. Üstelik isteniyor ki tek dergide olun. Dergi sana sadık olmayacak, sen dergiye sadık olacaksın. Bu saygısızlıktır. Açıklayıcı yanıtları da olmuyor, kafanıza eser de sorarsanız.

Keşke daha çok şiir, daha fazla kitap yayımlayabilseydim. İlk kitabı 1992'de, 93'te, en geç 1995'te çıkarabilirdim. O günden bu yana her iki yılda bir kitap çıkarmış olsam on kitabım olacaktı. Keşke o disipline girseydim. Nasıl hayıflandığımı kimse bilemez.

Şiire, niceliklerle değil niteliklerle bakılır. Adam artmış mıdır diye, parasını sabah akşam sayar, şiire gelince azı maktüldür der. Çok şiiri olan çok şiir yayımlasın. Yeter ki az yazıp çok yayımlamasın!

Ben şiirini öyle kolay yazan, bir iki yoklayışta yayıma hazır hâle getirebilen bir şair değilim. Bazen birkaç ay, bazen bir yıl hatta daha fazla sürer. İstisnalar da vardır. Yayına ara verdiğim, yazmaya devam ettiğim zamanlar olur. Benim çalışma biçimimde şiir için yaşamak vardır.

Dinç okur şairin yüksek verim sahibi olmasını ister. Şair de şairden bunu bekler. Cemal Süreya, Edip Cansever öldüğünde şenliklice bir şiir yazmış, “Fazla şiirden öldü Edip Cansever” demişti. Hangi kapıya çıkar? Hüseyin’in, şiirinde ona “Salieri” demesi ne isabetliydi.

• **İlk kitabınız Horozlu Ayna ve Ölüm 1998’de çıktı. Bu kitap 1990-1998 arasında yazdığınız şiirleri kapsıyor. Bu kitaptan sonra 2006’da çıkan ikinci kitabınız Hilkatın İlk Günleri 1999-2006 arasında yazdığınız şiirleri kapsıyor. Üçüncü kitabınız Cesedi Nereye Gömelim de Mayıs 2015’te çıktı. Üç kitabınızı yan yana koyduğumuzda kendi özellikleri saklı kalmak kaydıyla şiirinizin merkezinde birinci kitabınız duruyor.**

Üç kitabım arasında 8 ve 9 yıl var. *Horozlu Ayna ve Ölüm’le Hilkatın İlk Günleri* arasında bir arayış süreci yaşadım. İkinci kitap bana kalırsa yeni bir doğrultu geliştirilerek vücut buldu. Üçüncü kitapsa, kendine ait meselesi ile özerklik taşımaktadır. Bu bakımdan ilk kitabı sonraki ikisi için merkez olarak göremiyorum. *Hilkatın İlk Günleri’deki Meçhul Kadın* ile *Horozlu Ayna ve Ölümde’deki Yarılmış İncire Yemin* arasında hissediş ortaklığı bulunabilir. Buna başka örnekler de ilave etsek, karşımıza çıkan tabloda aşkın şehvet yönüyle ele alındığını göreceğiz. Oysa *Hilkatın İlk Günleri’nde* ana eksen bu değildir. Bir yazıda “ten” ve “tin” ayrımı yapılmıştı ki, bu doğrudur. Şuradan baksaydınız itirazım olmaz, isabet görürdüm: Zıt kutupların, çelişik duygu durumlarının sınırlarına gidiliyor olması. Sanatçıdan

duygu ve duyuş yönüyle vasatın adamı olması beklenemeyeceğine göre bunu yerli yerine koymamız gerekiyor. Üç kitabım kardeş olduklarını inkâr etmez. Onların aynı kafa kâğıdını taşımaları istenirse, buna izin vermem.

• **Şiirinizi bir bütün olarak düşündüğümüzde bence birinci kitaptaki “Savaş Bitti” şiiri, kurucu unsur. Ona hiç bu gözle baktınız mı?**

Hiç bu gözle bakmadım. Özel bir yere de koymam andığımız şiiri. Bir damarın, baba imgesiyle hesaplaşmanın yolunu arayışın şiiridir. *Horozlu Ayna ve Ölüm* yayımladığımda söylenenler dönüp dolaşıp ironiye dayanıyordu. Bu şiir de o yöndeki yorumların bir dayanağıdır. İroni, daha şiiri başlatan dizelerde göze çarpar. Babayla, temsil ettiği erkle bir didişme var orada. Böylesi çatışmalarda şiir daha çok ironiden yola çıkarak bir sonuca varabiliyor. Başka bazı şiirlerimde farklı şekillenişler de vardır.

Söyleyiş ve hissediş gücünden çok zekâ ile ulaşılan ironiye sonradan çok az başvurduğum. Bir söyleşide bundan söz ettim. İroni ile lirizm arasında bir çelişme taşıyordum, asıl olana, lirizme yöneldim. İlk kitabımı böyle bir yol ayrımında çıkarmıştım. Şiirleri kitap taslağı olarak bir dosyada topladığımda onları nasıl bir düzene koyacağım sorun oluyordu. Bunu o zamanlar birlikte çalıştığımız Orhan Koçak’a söyledim. Bana bir önerisi oldu. Şiirleri ikiye ayır, ön ve arka kapaklarında iki ayrı adı olan bir kitap olarak yayımla dedi. 1995 yılıydı.

• **Şiiriniz boyunca konuşan öznenin temel özelliği, kendine dönük bir hunc geliştirmesi. Bu huncun sebebini şiirler-**

de aramak en doğrusu. Şiirinizin eleştiri gücü de bence bu hınçtan doğuyor. Ben modern şairi temelde bir eleştirmen olarak algılıyorum ve eleştiri gücü düşük şiirin modern şiirde kendine yer açamayacağını düşünüyorum.

Kabul edersiniz ki bu yazınsal olmak yerine psikoloji odaklı bir yaklaşımdır. On yıllar öncesinde bile Mehmet Kaplan benzer tutum ortaya koyduğunda edebiyat dışı bulunulabiliyordu. Bunlar konuşabilir, ele alınabilir ama şiirin muhtevası ile şiirin kendisi aynı şeyler değildir. Bu yaklaşımın asıl ne zamana uzandığını size söyleyeyim. 90'lı yıllarda sosyal bilimler alanına ciddi bir yönelme oldu. Eski şartlarda şöyle ya da böyle edebiyatla uğraşacak insanlar bu alanlarda okuyup yazmaya başladı. Doğrudan edebiyatın içindekiler de sosyal bilimler müktesebatını entelektüel olmanın zorunlu koşulu olarak gördüler. Edebiyat da o disiplinlerin iktidarı altına girmeye başladı. Edebiyat hakkında edebiyat dışı düzlemde konuşmak bence sorunludur. Edebiyat oradan alacağını alıp dönüştürmeli. Yaratıcı bakış açılarını ihtiyacımız var. Her davranış, her çağrışım, her metin gibi edebiyat da psikolojinin okuma alanına girebilir. Bu tümünden yanlış olmaz. Fakat şiiri nesneleştiren bir aşırılık edebiyata zarar verir. Pipo bile en başta ve nihayetinde bir pipodur.

Modern şiirin doğuşunda eleştirelilikten öte bir yıkıcılık var. Sanayileşme ile birlikte eski düzen değişiyor, yeni bir kent olgusu doğuyor. Büyük beklentileri olan insanlar sefalet içinde. Değerlerde karmaşa meydana geliyor. Dönemin Fransız şiirinde Baudelaire, bir yandan

••

 lüm bir korku ve yüzleşme isteği, intiharsa bir kopuş üzerinden hayata dönüş olarak konularım arasındadır. Aşkta, ölüm dirim karşıtlığının da üstünde durur.

mizacı, bir yandan yetişme koşulları, bir yandan toplum realitesinin etkileriyle yıkıcı bir hamle yapıyor. Fahişeleri birer ilahe gibi yücelttiği, kabul edilemez şiirler. Öte yandan fahişelerle olduğu gibi bu yeni kentle de sarhoş. Dolayısıyla bu örnekten bakıldığında, bu tip bir eleştirelilik hareket noktasını bir etikten almıyor. Hem yeni gelene hem de yerine henüz bir şey konmayan saldırıyor. Sanatın yapabileceği de genellikle bu, yani yıkıcılıkla işaretlenen teşhis. Düşüncenin yapacağını sanattan bekleyemeyiz. Kaos dönemleri dışında sanat her ne yapacaksa onu birey üzerinden yapar. Gürültüye meyli yoktur. İnsanlık birbirinden farklı birçok modernlik yaşadı. Bugünkü modern şiir nasıl bir eleştirelilik getiriyor ve eleştirelilik bir koşul mu? Yanıtını vermek kolay değil. Ama şiir yalnız olduğu kadar bağımsız da olduğuna göre bu gücünü istediği ölçüde kullanabilir.

• ***Bence şiiriniz üç temel noktadan temel sorunsalını üretiyor: Ölüm, intihar, kendine dönük hınç. Bu üçlü yapının ürettiği temel sorunsaldan çıkış noktası aşk. Öyle sanıyorum ki bu sorunsal modern insanın, modern hayatın temel sorunsalı. Fakat ben modernizm***

üzerinden bir cevabı değil de şiirinizde konuşan özne bağlamında bir cevabı merak ediyorum.

Kullandığınız sözcük öbeğinde ölüm intiharla aynı paranteze alınabilir. Kendine dönük hınç da aynı paranteze dâhil edilebilir. Demek istiyorum ki intihar ölümü içeriyor, kendine dönük hınçsa intiharın kapsamındadır. Böyle olunca üç sorunsal dediğiniz şeyi, bire indirmeniz gerekiyor; ya sonuç bakımından intihar ya da hareket noktası bakımından kendine dönük hınç. Bu sorunsaldan çıkış noktası da aşk diyorsunuz.

İntihar benim şiirlerimde temel problematik değil, aşk da ondan bir çıkış noktası olarak varlık göstermiyor. Daha derine inerek ve bence daha doğru isimlendirme ile bunu şu başlık altında ifade edebiliriz: Yaşama ve ölüm içgüdülerinin gücü ve birlikteliği. Bu içgüdüler yetiye, kendini eleştirme ve yargılama yönündeki şiddete göre değişik düzeylerde yaşanabilir. Böyle bir özellik vardır şiirlerimde.

Söylediklerinizin benim için şöyle bir çağrışımı, karşılığı var. Ağır seyreden depresyon dönemlerim oldu. Depresyonda çok ve derinlemesine düşünürsünüz, düşündüğünüzün ayırımında olamayacak kadar derin. Tepenizde iki dünyanın yargıçları yerlerini almıştır. O yargıçlar kurulu, başkalarında süs gibi duran hatalar konusunda bile sizi ağır cezalara çarptırır. Dünyaya yeniden gelme karşılığında, bu cezayı çekmeye içten içe can atarsınız. Depresyon, eşsiz bir deneyimdir. Bir gün bir dağın karşısında oturdum, pişman olduğum şeyleri düşündüm, saatlerce sürdü. İyi şeylere sıra geldiğinde orada bıraktım.

Düşüncenin yapacağını sanattan bekleyemeyiz. Kaos dönemleri dışında sanat her ne yapacaksa onu birey üzerinden yapar. Gü-rültüye meyli yoktur.

Ölüm bir korku ve yüzleşme isteği, intiharsa bir kopuş üzerinden hayata dönüş olarak konularım arasındadır. Aşksa, ölüm dirim karşıtlığının da üstünde durur. Hem bir fetih hem bir yitme arzudur. Şiirimin bir temel sorunsalı varsa, belirttiğiniz noktalarda değil, buralarda.

• **Aşk, bu üçlü yapı karşısında yapıyı çözecek çıkış unsuru. Ama aynı zamanda şiirinizde imkânsızlık unsuru şeklinde işletiliyor. Şiirinizdeki insanın trajedisi de buradan doğuyor.**

İleri sürdüğünüz o üçlü yapı yorumunu, kendi bağlamında, tek kavramda toplamıştık. Oradan çıkış yolu aşk, diyorsunuz. Eğer bu yorum doğruysa, şiirlerim, intiharın karşıtı olan yaşama bağlılığı aşkta buluyor. Gerçeğin çok azı bir parça da olsa gerçektir. Fakat aşkı sevgiden ayırmıyor olabilir misiniz? İmkânlı aşk yoktur. Bir sevgi, aşkı “bir imkânsızlık durumu” olmaktan çıkarabilir. Aşkla çarpışabilir, yenilerek kazanabilirsiniz. Sözü ettiğimiz anlamdaki aşksa, hastalık kapsamına girip girmeyeceği kişinin sevme yetisine bağlı bir durumdur. Kendini bilen, o kayboluşta hem problem alanlarını hem imkânlarını keşfeder.

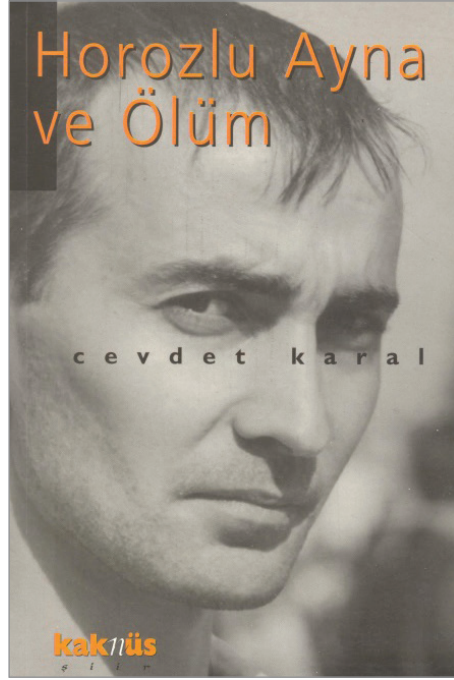
• **Aşk, ikinci kitabınızda, “Kumaş” şiirinde, şiirinizin ürettiği temel sorunsal çözecek yapı özelliğiyle ortaya konu-**

yor. Bu şiirin öncesine, birinci kitabınızdaki “Yaprak” şiirini koyabiliriz. “Kumaş”a geçiş niteliğinde. “Savaş Bitti”de üçüncü kitabınızın adını bile görmek mümkün: “Zoraki devam”. “Savaş Bitti”nin karşısına, “Yaprak” şiirinin uzantısında “Kumaş” şiirini koymak lazım.

Yöneltilikleriniz sorudan çok, benimle paylaşılmış yorumlar özelliğinde. İster istemez bazı açıklamalar yapmam, bilgiler vermem gerekiyor. Andığınız ilk iki şiirde sükûnet var. Hep arayış, hep kayboluş yerine mevcudiyete razılık. “Kumaş” isimli şiirde aşk, muhataptan aşkın kendisine yöneliyor. “Savaş Bitti” şiirini ise olduğundan ayrı bir yere koyuyorsunuz. Onun “Cesedi Nereye Gömelim” ile bir bağlantısını göremiyorum.

Şiirin ne söylediği, bir şey söyleyip söylemediği, yaratacağı ilk etkiyi yaratıktan sonraki konudur. Şiir hiç görülmemiş bir içerik ve şok etkisiyle gelebilir, ama anlam değildir o şoku yaratan. Anlama, şiirle yakınlık kurdukça yaklaşıyoruz. Modern şiir için geçerli bakış açısı bence budur. Bir şiir verimi için harita çizmekse, doğası gereği teknik bir çalışma olacaktır.

• **Çıkış noktası aşk; ama soru da bu cesedi nereye gömelim. Üçüncü kitabın finali de bir intihar mektubu. Şiirinizde sonsuzluk üretecek nokta aşk. “Meçhul Kadın”, “Kadın Yüzleri”, “Güllerin Silâhlanışı”, “İlkarzu”da bunu görmek mümkün. Fakat imkânsızlık içeriği aşkı da bir sorunsala dönüştürüyor. Böylece çıkış noktası, üçlü yapının ürettiği temel sorunsalı besleyen bir kaynağa dönüşüyor.**

Orada, “bu cesedi” değil de “cesedi” deniyor. Bir sözcüğün varlığı ya da yokluğu az bir fark getirmiyor. “Cesedi Nereye Gömelim” şiiri boyunca pek çok kişi çıkıyor karşımıza. Parça ve bölümlere ayrılıp kurgulanmış, bir öykü üzerinden ilerleyen bir uzun şiir, bu kitap. Bir yapı kurmaya çalıştım. Bir teması ve kendi içinde meseleleri var. Asıl karakterden eninde sonunda beklenecek olan bir intihar mektubuydu. O mektubu okuyoruz ama öykünün ucu açık kalıyor. Şiir, bir aşk öyküsü üzerinden okunabilir, bu ilk eldeki okuma biçimi. Konu oradan başlayıp, farklı alanlara yöneliyor. Sondaki şiirle bir risk aldım. Okura, kitabın kurmaca boyutunu geriye çekme yolu açılıyor. “Bitirdiğim bir şiir var” denildikten sonra bunun epeyce uzun bir şiir olduğunun eklenmesi, elimizdeki kitabı düşündürüyor bize.

Dili “benmerkezci” olan ve ego-ya güç veren şiir, ona ihtiyaç kalmadığında etkisini yitiriyor. Çünkü bir işlev şiiridir. Ben İsmet Özel şiirinin ilgi kaybetmesinde böyle sebepler görüyorum. Erk duygusu yoğun, aşka da yabancı bir şiir yazdı.

Aşkın, “aşkın olan”ın kapısını aralayabilecek bir imkân olduğunda hem-fikir olmalıyız. Ama şiir neden sonsuzluk üretsin? Şiirin sonsuzluk üretmek gibi bir görevi bulunmuyor ve bu onun imkânları dâhilinde de değildir. Şiirden, fizik ötesinin varlığını hissettiren bir ürperti bekleyebiliriz. Bu da bilinç düzeyinde saptanmış bir amaca bağlı olarak gelişmez. Şiirle temas anının kendini âdeta fizik ötesinde bulma anı olabilmesine, şiirin bu gücü ortaya koyabilmesine ben önem veririm. Bu düşünce, şiirde ufukları işaret eder.

Aşkın imkânsızlık içeriğiyle karışımıza çıkışı? Sözü ettiğiniz durum, doğruluğu oranında, bizi düşündüğünüzün aksine bir noktaya götürür. Çünkü aşk imkânsızlığın gücünden beslenir.

• **Şiirinizde konuşan öznenin, varoluşunu, kendini gerçekleştirme bağlamında varoluşunu aşkla bu denli kayıtt altına almasını bir sorun olarak görmüyor musunuz?**

İyi tasarlanmış bir soru olmakla birlikte, aşk ve onun şiirdeki yeri konusuna

nereden baktığınızı, nerede ayrıştığınızı açık seçik ortaya koyuyor. Bir parça maddecilik de buldum bu soruda. Kendini gerçekleştirmek statüden sevgiye farklı niteliklerdeki ihtiyaçları karşılamak olarak görülmeyecekse, aşk elimizdeki en yüksek manevi imkânlardandır. Ortalama aşk ilişkilerinde bile o yüceliğin potansiyellerini aramak durumundayız.

Aşk evrensel, zamanla mukayyet olmayan bir olgudur. Yaş ilerledikçe şiire düşünceden, kültürün içinden uzanmanın önemine daha çok inansam da şiirde aşk konusunun küçümsenmesini içten içe bir çürüme olarak görüyorum. Aşk şiiri yazamamak şair için endişe verici olmalıdır.

Sorunun arka planında aşkı duygudan ibaret görme, getirdiği zihin devingenliğini ise göz ardı ediş de olmalı. Konuya bağlı kalarak bir noktaya değineceğim. Toplumcu ya da gerçekçi şiirin güzel örneklerinin dili de çoğu kere aşk dilidir. İsmet Özel’in bir zamanki okur kitlesi için özgüven ve benlik duygusunu takviye edici işlev gören o şiirler, bugün aşk diline yakın düştükleri yerlerde etkilerini koruyabiliyor. Dili “benmerkezci” olan ve egoya güç veren şiir, ona ihtiyaç kalmadığında etkisini yitiriyor. Çünkü bir işlev şiiridir. Ben İsmet Özel şiirinin ilgi kaybetmesinde böyle sebepler görüyorum. Erk duygusu yoğun, aşka da yabancı bir şiir yazdı.

Mademki varoluşu gerçekleştirme bağlamında aşktan ve bunun şiirdeki yerinden konuşuyoruz, büyük bir şiirden örnek verelim. Krizler, Necip Fazıl’da büyük imkânların göstergesidir. İstira- bın büyüklüğü dehaya işaret eder. Onun

şirine sinen bu büyüklük okurunda gelişen bir özgüven olarak karşılık bulur. Estetik algı, entelektüel kavrayışla gelen ıstırap, deneyimlendiği büyüklük ölçüsünde bir varlık potansiyeli araştırmasına yol açar. Burada bir aşk dili konuşur, fakat Necip Fazıl'ın aşk dili metafizikçi aşk dilidir. Yönelim egoya değil öteyedir. Bu yüzden, merkezinde bireyin bulunduğu o şiirler; duyarlıklar, gereksinimler değişse de hep karşılık bulacaklardır.

Şiir ne denli değişirse değişsin, eğer bu sanat güzellik kavramından ayrı düşünülemezse şiir aşksız olmayacaktır. İnsan gibi şiir için de kendini gerçekleştirmede aşk biricik zemindir.

• *Modern şiir, modern hayat eleştirisi bağlamında bir metafizik üretmedi. Bize manevi tatmin yaşatamadı. İnsanı hakikate yönelmedi. Bunalan adam tespitiyle yetindi. Şiirinizde hakikate atılım bağlamına yerleştirilebilecek varoluşsal bir sorgu var. Modern hayatın metafiziği olarak şiirin (sanatın) sunduğu tatmine güvenen insan, hakikate atılım bağlamı kazanamayacak, bu hayati üretmeye devam edecek. Ne dersiniz?*

Şiirden bir metafizik üretmesini değil de, onu hazırlayıcı bir işareti, onunla temas hissi yaşatmasını bekleyebiliriz. Yaklaşan bir şeyi, bir kaderi sezdirebilir şiir. Fakat şairin eyleminin asli sonucu şiiridir. Bu şiir zamanı gelmemiş olanın imgesini içerebilir. Bunlar metafizik üretmekle aynı şeyler değil.

İnsana manevi bir tatmin yaşatmasını, doğrudan şiirin veya genel olarak sanat yapıtının, yaratıcısının bile farkında olamayabileceği iç yapısına bağlı-

yorum. Maddeci görünümdeki şiir bize o duyguyu bazen yaşatacaktır.

İki büyük yazar, Rasim Özdenören ve Faulkner, sanat anlayışları konusunda insanın ruhen, kalben yücelmesi düşüncesinin altını çizerler. Tatminden öte, bu “yücelme” kavramı bana isabetli görünüyor. Bu özellik, ruhen yücelme imkânı evrensel nitelikler gösteren sanatta ortaya çıkar. İyi edebiyat dediğimizse donanım, incelik, duyarlık getirir.

Hakikate yönelme sanatın zorunlu işlevi değil. Fakat iç varlığı yoklayıp harekete geçiren duyuşun insana hakikatle temas ortamı sunması beklenecek bir şey. Edebiyat bunalan insanı yetkin bir şekilde anlatmakla kaldığında işlevini önemli ölçüde yerine getirir. Edebiyatı özgür bırakmalıyız. O rolünü kendisi saptayacaktır.

• **Şiiri evrendeki “sonsuz yaratıcılığın” bir parçası olarak görüyorsunuz: “Sanatçı, sonsuz yaratıcılığın içinde kaybolmuştur.” Bu düşünce sizin şiir kurma biçiminizle de uyumlu. Siz şiirinizi gerçek hayatın dışında, ötesinde, üzerinde kuruyorsunuz. Gerçek hayat, şiirdeki husus doğrultusunda işlevselleşiyor. Âdeta, şiir yazarken gerçek hayata ihtiyaç duymuyorsunuz. Meseleyi, sorunsalı, düşünceyi, duyguyu; gerçek hayattan süzerek neyi çıkarıyorsunuz onu yazıyorsunuz. Neden?**

Şiirlerim, hayatın gündelik, “somut” alanları yerine deneyimin özel düzleminde geliyor. Buradan hepimiz için ortak, benzeş noktalara varmaya çalışıyorum. Güncel reflekslerle dışı vurum yerine deneyimin uzun süreli birikimine ve bilinç-dışına bağlıyım. Bence asıl büyük hayat oradadır. Bu sözüm üstüne şiirlerimde karmaşık, muğlak şeyler arayanlar onları bulamayacaklar. Bilinç dışı örneğin yeşil bir şapkadır, mesele onun neden orada olduğu ve rüyanızda ne aradığıdır.

Duymadığım şiiri yazmam. Duyuşum beni yanıltmışsa o ayrı bir konudur. Güncellikten bir ipucuyla yazılan şiire, o şiirden kolayca çıkarılabilecek unsurların girmesi işten değildir. Bize deneyim getirmeyen, uzun süreli yaşantı sunmayan edebiyata niçin inanayım?

• **Şiir sizce psikolojik bir araştırma mıdır? Şiir ve psikoloji ilişkisine nasıl bakıyorsunuz? Örneğin şiiri, insanın kendini yeniden inşa sürecinde vazgeçilmez bir tecrübe olarak görüyor musunuz?**

Açık olmasına açık ama açıklık getirmesi zor bir konu. Biz şiir dediğimiz yapının nihai sonucuna bakıyor ve

eğer o bize etki edebilen bir şiirse onun çoğu yapı unsurlarını hiç görmüyoruz bile. Kötü şiirde hemen görürüz. Hakkı bir etki, onu neyin “etki” yaptığının bilinmemesinden bir güç alır. Güzellik de böyledir. Tanımında bu yüzden zorlanıyoruz.

Şiirle psikolojik bir araştırmaya başvurabilirsiniz, fakat şiir psikolojik bir araştırma değildir. Gerçeküstücülük döneminde böyle olsun istendi. 1924’te sürrealist manifestoyu yazan Andre Breton aynı zamanda bir psikiyatrdı. Freud tüm etkisiyle hayatta ve bir 15 yıl daha yaşayacaktı. Sürrealistler insanın kendini çözümlemesinde şiiri bir araç hatta ruhsal araştırma olarak görüyorlardı. Uzun yaşamadı sürrealizm, her sıkı akım gibi sınırları genişletti.

Şiiri psikolojik araştırmanın aracı ya da nesnesi görmek, onu tıpkı salt içeriği üzerinden okumak gibi, şiirin hakkını vermemekle sonuçlanır. Buna daha önce değinmiştik. İnsan nasıl okuduklarıyla dönüşüyorsa, benzer bir dönüşümü daha güçlü şekilde yazdıklarıyla yaşıyor. Bazı şiirleri yazmak bazı yükleri alır. Şiir, okura getirdiği değişimi ondan önce şairine getirir. Bir şiiri yazdıktan sonra hâlâ onu yazmadan önceki kişiy-seniz, yazdığımızı şiir kabul etmeyebilirsiniz. İnşa değil, dönüşüm vardır burada. Kendini yeniden inşanın gerektirdiği yöntemi ise sanatta bulamayız. Kesin bağlanmalar, sistemli tesadüfler sağlar onu. Sanat söz konusu olduğunda o tür yorumlarımız fazla iyimser ve aşırı olabiliyor.

Şiir psikolojik bir araştırma değildir ama eserin özünde, yaratımın ilk

ve en saf sürecinde “kendiliğinden” bir ruhsal araştırma vardır. Nasıl “Kendini bilen Rabbini bilir.” deniyorsa bu da kendini bilme cinsinden ve zor bir bilgi içerir. Sanatçıysa yapıtı hakkında sanılandan az şey bilir.

• ***Psikoloji sorusuna şu soruyu da eklemek isterim: İtiraf kelimesine şiir bağlamında yüklediğiniz anlam nedir?***

Bir tarihte; şiir, demiştim, kendi nefsinin tanrısı olamamanın itirafıdır. Cüretkâr. Profan bir şiir yazdığım söylendiğinde bu da dayanaktı sanırım. İnsan hep af dileyecek konumda. Kendi üzerinde tam bir irade sahibi değil. Olsa, şiir söyleme gereği duymayacaktı.

İtiraf kelimesi şiirimde geçer. “Şiir bağlamında yüklediğiniz anlam” derken eğer o alana işaret etmek istiyorsanız cevap şiirdedir. Dergilerde yayımlanmış ama daha kitaplaşmamış şiirlerimden bahis açılmadığı için yakın dönemdeki bir şiire atıf yapıp yapmadığınızı da bilemiyorum. “Ben Şiirlerimdeki Adam Değilim” isimli şiirde “itiraf” artık yılgınlık getiren bir hesaplaşma ve pişmanlık bağlamındadır. Şiirlerimde günah duygusu, sıfır noktasına çekiliş görülür ama orada ikamet uzun değildir. İlerleme karşıtlıklarıdır.

• ***Yazularınızda ve söyleşilerinizde arayış ve metafizik kavramlarına vurgu yapıyorsunuz. Bu kavramlara bakış açınızı biraz açabilir misiniz?***

Ben mizaç olarak, durulmayan, kendine sorunlar üreten, sarsıntıları da seven bir kafayım. Olanı yalın sebep sonuç ilişkisinde aramakla yetinmiyorum. Sebebin sebebine iner, orada zincirin kırıldığı yeri ararım. Bu işi bir nevi

zorlaştırmak, karmaşık hâle getirmektir. Arayış, derin düşünme eğilimi beni yavaşlatır. Düşünmenin de belli bir yavaşlığa ihtiyacı vardır.

Bu dünyada sorudan çok “varlık” var mıdır ki? Varlığa ilişkin sorular yeni kıtaların keşifleri gibi olmalılar. Bir bilim adamı, tekrarlanan deneyimlerin beyinde proteinlere dönüştüğünü söylemişti. Sıradan bir bilgi olduğunu sanmı-

Başlangıçta lirik şiir vardı. Şairin sözü, lirik şiir olarak tecessüm etti. Varoluşuna şaşkın, dünyada da pek deneyimli olmayan insan, hayranlığını, coşkusuunu, şarkısını ancak böyle söyleyebilirdi.

yorum. Olsa da, benim için çok çarpıcı.

Alelade, anlamsız görünen sorular... Bir maddeyi canlı yapan şey nedir? Biraz önceki saniyelik zaman dilimi şimdi nerede? Işığımı gördüğümüz yıldızlar gibi miyiz? Var olduğu sanısı veren birer görüntü? Neyin gerçekten var olduğunu nasıl bilebiliriz? Kaçınılmaz ölümlülük, baş etmesi ancak unutmakla mümkün bir kaygı kaynağı. Ziya Osman gibi “Çok şükür öleceğiz” diyemiyorum. Bir diyebilsem.

Felsefi anlamıyla, var olanın, gerçekte neyin var olduğunun araştırması olan metafiziğin hayattaki en canlı karşılığı sanırım şiirdedir. Bir kimya olayı,

İlham denince hoş duygular düşünülür. Nefretin duygu olduğu, düşüncenin duygu içerdiği olabileceği göz ardı edilir. Demek ki şiirin yazılışı ile duygu arasında kurulan ilişkide safça bir yan var.

bilinç dışının bir girişimi bile olsa aşk da metafiziğin alanındadır. Felsefeciler bilinç dışı denilen olguyu metafiziğin araştırma alanında görüyorlar mıdır acaba? Bir şey daha var. Tenden öte cana gittikçe, ne kadar gitsek azdır, fizik ötesindeyiz. Ve ne kadar uzağa giderse, şiir o kadar ilerler.

• **Kendi şiiriniz bağlamını netleştirmek için bir şiir anlayışına karşı çıkarken, “ama lirizmden yoksun” diyorsunuz. “Heyecandan yoksun” diyorsunuz. “Lirik hayranlık” ibaresini şiirinizi tanımlayıcı bir ifade olarak kullanıyorsunuz. Kitaplarımız üzerine yazılmış yazılarda da şiirinizin lirik yönü değişik yazarlarca dile getiriliyor. Lirik şiire bakış açınız nedir?**

Başlangıçta lirik şiir vardı. Şairin sözü, lirik şiir olarak tecessüm etti. Varoluşuna şaşkın, dünyada da pek deneyimli olmayan insan, hayranlığını, coşkusunu, şarkısını ancak böyle söyleyebilirdi. Şiirin soy ağacını işaretlerken başlangıç noktasına lirik şiiri koyuyoruz işte. Genetik yapı, süreklilik konusunda bize fikir verecektir. Düzyazı işlevi görmek için yazılmış olanlar bir yana lirik

unsur taşımayan bir güzel şiir düşünmüyorum.

Lirik şiirin ayırt edici özelliği, kaynağında kişisel yaşantıların bulunması, ilham ve coşkunluktur. Bugünkü Türkçenin özünde Yunus Emre dili ve lirizmi vardır. Böyleyken lirizme cephe alınmasını anlamak zordur. Gösterme yenilik, deneysel tutumda aşırılık çoğu kez yeteneksizliği yadsıma olduğu için dudak bükme oralardan geliyor. Yonttuğu heykele yaşantısından bir şey katmamış heykeltıraş bile düşünemeyiz. Heykel bile bir parça lirikken şaire ne oluyor?

İkinci Yeni’yi Ece Ayhan üzerinden okumayı yanlış bulduğumu belirterek onun “Meçhul Öğrenci Anıtı”, “Fayton” gibi şiirlerini ancağım. Bunlar lirik şiir örnekleri değildir, fakat içerdikleri lirik unsurlarla duyarlık alanımıza girerler. Aksi durumda siyasa, tarihsel malzeme yeterince özümsememiş kalıyor.

Şiirin doğadan, kültürden bir ögeyi olduğu gibi almasını beklemeyiz. O, şiire bir dönüşüme uğrayarak girer. İşte bu dönüştürücü enerji şairin coşkusudur. Lirizm hep yürürlüktedir.

• **İlhamın şiirinizdeki rolü nedir? Bu soruyu hem lirik şiir, hem arayış, hem metafizik bağlamlarını gözeterek soruyorum.**

O denli az yazı yazıyorum ki, bu hiç yazmadığım anlamına geliyor. Fakat şiir üzerine bazı şiirler yazdım. Bunlar ilham olarak adlandırdığımız olgunun şiirimizin oluşumundaki yeri konusunda kısmen fikir verebilir.

Şiirin nasıl yazıldığı konusu açılınca ister istemez akla o anekdot geliyor. Deniliyordu ki, “Güzel duygularım var fakat şiir yazamıyorum.” Şiir ne duy-

guyla ne de duygu olmaksızın yazılır. Kelimelerle yazılır demek de göz boyama türünden bir cevap. Şiirin ortaya çıkışında çok sayıda bileşen var, bence ne hepsini bilmek ne de anlamlı bir genelleme yapmak mümkün.

İlham denince hoş duygular düşünülür. Nefretin duygu olduğu, düşünce- nin duygu içeriği olabileceği göz ardı edilir. Demek ki şiirin yazılışı ile duygu arasında kurulan ilişkide safça bir yan var. Şiire, duyuştan, düşünceden de varılabileceğine pek ihtimal verilmiyor. Yeri gelmişken anmakta yarar görüyorum. Melih Cevdet Anday'ı şair olarak değerli bulur; şiirin, duyguya dönüştürülmüş düşünce olduğu fikrini de yerine göre önemserim.

İlham bir kuşatmadır. Aradığınız şeyin ani doğuşla veya bitkin düşüren çabanın ardından hiç aranmamış gibi gelişidir. Fakat ilham rüyaya benzer ve son tahlilde şair için eylemin dayanağı olamaz. Şair yaratımın emrine girmek, sarhoşluk derecesinde çalışmak, bilincinden ve bilinç dışından yararlanmak zorundadır. O, şiirinde kendisi için meçhul şeylere de açık olmalıdır. Modern şiirin ayırt edici özelliklerinden biri budur, ilhamı arketiplere bağlayan özellik bence burada yatar.

Bazen şiiri bir kelimenin içinde bulurum. Bazen bir görüntü olarak. Hatta küçük film senaryoları düşünür gibi de şiire ilerleyebiliyorum. Bunlar yürürken, okurken, bir diyalogda araya kesinti gibi giren suskunluklarda olabilir. Bazen de günler, haftalar öncesinden tanıdık, etkisini onları deneyimlerken tartamadığım şeyler, uzun geçmişten bazı parçalar eşliğinde çıkıp gelir. Bunu hissederim.

Ayaklarımdan dizlerime doğru, birkaç saniye süren bir ürperti yaşıyorum.

Şiirin bir kelime içinde gelişiyse ne demek istediğim sorulabilir. Biliyoruz ki, kelime bir imdir. Bu imin gösterdiği şey bilinç katmanlarında bambaşka şeylerle ilişkiye girip genişler ve derinleşebilir. Sanırım kelime böyle bir değer kazanmış olduğunda o kelime bir noktada açılıyor ve gösterdiği şiiri yazıyorum. “Odamda Konuşmalar” isimli şiirim böyle bir şiirdir ve bunu hissettirerek başlar.

Fizik ötesinden söz ederken, burada-mevcut olanı, “fizik” olanı yok sayma eğilimindeyiz. Oysa insanın yönelimi fizikten fiziğin ötesinedir. Şiirde de fizik ötesi dendiğinde, bu sanki “oradan” bir sesmiş gibi yorumlanıyor ve mesele yerli yerine konmuyor. Yaşadığımız sürece maddenin ötesine geçebilmek gibi bir olanak elimizde bulunmuyor. Varlığımızı aşma potansiyelimiz, bu, fiziğin ötesiyle ilgili sezgi-deneyim olanakları sunabiliyor bize. İşte şair de yaratıcılığının karakterine göre bir kapıyı zerrenin zerrecikleri bize doğru geliyormuş kadar aralayabiliyor.

• **“Bugünkü şiir değerler skalasından yoksundur” diyorsunuz. “Dünya görüşü değerlerinden giderek soyutlanan bir şiir düşüncesi yerleşiyor” diyorsunuz. Bu cümleleri biraz açar mısınız? Örneğin, yazdığınız şiirin ideolojisi nedir?**

Şiirin bir ideolojiye bağlılık göstermesi gereğinden hiçbir zaman söz etmiş değilim. Benim değerler vurgusu yaptığım dönem izlerin birbirine karıştığı dönemdir. Öte yandan, “güzel” benim için bir dünya görüşü değeridir. Dünya görüşünden bir medeniyet yaratan, sizin

güzele bakışımızdır. Bizim teklif edeceğimiz güzel evrensel olmalıdır. Bir şiiri sırf dünya görüşümüze uygun diye kolaylayıp sevemeyiz.

Eleştirilerim; temel noktalardaki farklılıkların önemsiz görülmeyle başladığı edebiyat ortamına ilişkindi. Ece Ayhan'la Sezai Karakoç'u, Ahmet Arif'le Erdem Bayazıt'ı aynı düzlemde ele almak yanlıştır. Bu şairlerin hepsini sevmemiz, birer değer olarak görmemiz başka, o başka. Ortak değer edebiyat, fakat kültüre ve insana karşı sorumlulukta ayrışma vardır.

• **Şiir yazma tekniğiniz bağlamında iki soru sormak istiyorum: Birincisi, tekrar ve kalıp mısralarla şiirde disiplinin kurusunuz. Örneğin, “Silâh” şiiri. “Cehennem İlâhisi”. “Hu ile Su”. “Baktığım Her Çiçek”. Bu disiplini hece şiirinden tevarüs ettiğinizi söyleyebilir miyiz?**

Ben hece şiirini tam da modern şiirimizin başlangıcı olduğu noktadan itibaren severim. Herhangi bir ölçüyü bilmem. Tekrarlar birçok şiirimde göze çarpar ve şiire devinim kazandırmak, bir etkiyi güçlendirmek, bazen de, yeni kitabımda olduğu gibi, saplantı hissi uyardırmak amacını taşır. İsabetli ses, doğru müzik, vurgudur önemli olan. Bir şiir kendi sesini arar.

• **İkincisi, envanterizm. Üçüncü kitabınız envanterizm (sayıp dökme) tekniğiyle yazılmış bir kitap. Kitap bir soruyu esas aldığı için cevaplar gerçek hayatı, gündelik yaşantıyı mecbur edi-**

yor. Kitap boyunca işletilen bu teknik hakkındaki düşüncelerinizi merak ediyorum.

Envanterizmin bir edebiyat terimi, bir tekniğin adı olduğunu, merak edip sizi aradığımda öğrendim. Sizin icadınız olsa sevecektim bunu.

Kitap bir soruyla, cesedi nereye gömelim sorusuyla başlayıp ilerlediği için zorunlu olarak gerçek hayata, gündelik yaşantıya varmıyor. Cevabı da orada aramıyor. Bu kitap, gündelik gerçekliğe en uzak kitabım.

Tekrar, benzeşlikler yapıyı, okuru bir yere doğru çekiyor. Saplantının doygunluk noktasında ise yapı değişiyor. Soru kipindeki yanıt arayışlarında, onların her birinde bir resim kurmaya, amaçlanan etkiye bir başka ayrıntıdan güç vermeye, duyguyu çeşitlendirmeye, onun düzlemini açmaya çalıştım. İlk taslağı 2002’de yazıp, sonra üzerinde dört beş yıl çalışmam bir sonuç getirdi diye umuyorum.

Şiirde o soruyu ısrarla soran, biraz da roman kurgusunda tasarlanan bu kitapta, öykünün merkezdeki kişisi. *Cesedi Nereye Gömelim* hakkında bir şey daha söyleyeyim. Şiirlerin hemen hepsi birinci tekil şahıs diliyle yazılmış olsa da dikkatli okur kişileri ve öykünün akışını, çakışma ve çatışma noktalarını, genişleyen konuyu görecektir.

• **Bu söyleşi için teşekkür ederim.**

Ben de çaba ürünü sorularınız için teşekkür ediyorum.